

Адміністративне право

УДК 347.73 (477)

Мушенко Віктор Васильович

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права
Державний торговельно-економічний університет*

Mushenok Viktor

*Doctor of Science of Law, Professor,
Professor of the Department of administrative, financial and information law
State University of Trade and Economics*

ORCID: 0000-0003-0411-7567

**ЗАПОЗИЧЕННЯ ДОСВІДУ МІЖНАРОДНОГО НОРМАТИВНО-
ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ГРОМАДСЬКОГО
КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ**

**BORROWING THE EXPERIENCE OF INTERNATIONAL
REGULATORY AND LEGAL REGULATION OF PUBLIC CONTROL
RELATIONS OVER THE ACTIVITIES OF PUBLIC
ADMINISTRATION SUBJECTS**

Анотація. У статті досліджено стан нормативно-правового закріплення окремих прав представників громадськості нашої країни на участь в управлінні державними справами, зокрема права громадського контролю за діяльністю публічної адміністрації. Тобто, проаналізовані законодавчі можливості окремих приватних осіб та/або громадських об'єднань щодо перевірки або спостереження за діяльністю суб'єктів публічного адміністрування, які здійснюють забезпечення публічного інтересу. У контексті забезпечення досягнення мети дослідження, автором у статті розглянуто міжнародні нормативно-правові акти, які

містять основні засади регулювання відносин забезпечення публічного інтересу та повноваження громадськості по взаємодії з органами державної влади. Зокрема, автором звернута увага на Загальну декларацію прав людини, Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Європейську соціальну хартію, Конвенцію про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступі до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція), Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи про участь громадян у місцевому публічному житті тощо. Аналіз досліджених міжнародних нормативно-правових актів сформував підстави констатувати факт надзвичайної важливості для розвитку в Україні відносин контрольної громадської діяльності нормативно-правового закріплення умов для діяльності громадських об'єднань за міжнародними зразками. Запропоновано підтримати прийняття (з авторськими доповненнями) Верховною Радою України Проект Закону України «Про громадський контроль» як спеціальний законодавчий акт у сфері регулювання правовідносин громадського контролю за діяльністю публічної адміністрації. Пропонується Проект Закону України «Про громадський контроль» доповнити міжнародними правовими нормами щодо: гарантування громадянам право доступу до чіткої, вичерпної інформації про різноманітні справи, що стосуються їхніх місцевих громад; права висловлюватися про найважливіші рішення, що впливають на їхнє майбутнє; сприяння культурі демократичної участі у публічних справах; заохочувати громадян брати на себе відповідальність за власну громадську діяльність.

Ключові слова: громадський контроль, міжнародне регулювання, нормативно-правові акти, правові засади, публічна адміністрація, публічні справи.

Summary. *The article examines the state of normative and legal consolidation of certain rights of public representatives of our country to participate in the management of state affairs, in particular, the right of public control over the activities of public administration. That is, the legislative possibilities of individual private individuals and/or public associations regarding the inspection or monitoring of the activities of public administration subjects, which ensure the public interest, have been analyzed. In the context of ensuring the achievement of the research goal, the author considered in the article international normative legal acts, which contain the main principles of regulating relations to ensure public interest and the authority of the public to interact with state authorities. In particular, the author drew attention to the Universal Declaration of Human Rights, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the International Covenant on Civil and Political Rights, the European Social Charter, the Convention on Access to Information, public participation in the decision-making process and access to justice on issues , relating to the environment (Aarhus Convention), Recommendations of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the participation of citizens in local public life, etc. The analysis of the researched international normative legal acts formed the grounds for ascertaining the fact of extreme importance for the development of relations of control public activity in Ukraine of the normative and legal consolidation of conditions for the activity of public associations according to international models. It is proposed to support the adoption (with author's additions) by the Verkhovna Rada of Ukraine of the Draft Law of Ukraine "On Public Control" as a special legislative act in the sphere of regulation of legal relations of public control over the activities of public administration. It is proposed to supplement the Draft Law of Ukraine "On Public Control" with international legal norms regarding: guaranteeing citizens the right of access to clear, comprehensive information about various matters concerning their local communities; the right*

to speak about the most important decisions affecting their future; promoting a culture of democratic participation in public affairs; to encourage citizens to take responsibility for their own public activities.

***Key words:** public control, international regulation, normative legal acts, legal principles, public administration, public affairs.*

Постановка проблеми. В умовах загрози національному суверенітету України, викликаній повномасштабним військовим вторгненням загарбника, а також погіршення економічної ситуації, спровокованої енергетичної кризи та настання інших негативних факторів в результаті такого вторгнення, особливого значення для забезпечення показників соціально-економічного розвитку та відновлення господарського комплексу нашої держави наразі, а також періоду повоєнної відбудови, набуває активна робота волонтерів, громадських активістів та інших політично активних представників громадськості. Проте, на нашу думку, у системі відносин державно-громадського партнерства в Україні, тобто реалізації правового механізму спільної діяльності органів публічної влади та представників громадськості по подоланню наразі значущих суспільно-економічних та політичних викликів нашої держави, повинна забезпечуватись на законодавчому рівні також контрольна складова.

Тобто, особливо в умовах запровадження правового режиму воєнного стану, в сучасному українському суспільстві повинен набувати розвитку процес залучення окремих активних представників громадськості (чи інститутів громадянського суспільства) до контрольної-перевірочної діяльності суб'єктів публічної адміністрації. Прикладом нормативно-правового забезпечення досліджуваних відносин у довоєнний час є прийняття документу «Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки». Проте даний

документ містив (втрата чинності на підставі Указу Президента № 487/2021 від 27.09.2021 року) лише теоретичні вказівки та рекомендації щодо необхідності створення державою належних умов для розвитку різних сфер громадянського суспільства. Зокрема, у зазначеній вище стратегії окреслено тенденцію щодо формування партнерських взаємовідносин громадськості з органами державної влади та місцевого самоврядування [1].

Однак, на нашу думку, наразі у вітчизняному законодавстві не сформовано чіткого правового механізму регулювання відносин громадського контролю за діяльністю публічної адміністрації, тому нами вбачається за доцільне запропонувати авторські дослідження щодо залучення передових міжнародних надбань до удосконалення нормативно-правового регулювання досліджуваних відносин в Україні.

Ступінь розробленості проблеми. Здійснений автором аналіз доктринальних позицій щодо досліджень особливостей вітчизняного та міжнародного нормативно-правового регулювання повноважень громадських організацій по контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування таких науковців як В. Анікеєнко, Л. Біла-Тіунова, О. Гостєва, Т. Гуржій, Т. Ковтунець, Ж. Коваленко, С. Ковальчук, О. Мандебура, Р. Мельник А. Неугодніков, Л. Ніколаєва, С. Терещенко, М. Пивовар, М. Пухтинський та інших дає підстави зазначити, що фахівцями у галузі права, державного управління, політології тощо сформовано теоретико-правовий механізм реалізації повноважень громадян по контролю за діяльністю публічної адміністрації.

Зазначену вище авторську позицію доцільно аргументувати тим, що і автор даного дослідження у співпраці з професором Л. Ніколаєвою (стаття «Принципи здійснення громадського контролю за діяльністю публічної адміністрації в законодавстві України») та в індивідуальному науковому дослідженні (стаття «Громадські об'єднання у системі правового

регулювання суспільно-політичних відносин») звертав увагу на аналіз правовідносин реалізації прав фізичних осіб, об'єднаних у громадські об'єднання, на здійснення громадського контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб як суб'єктів публічної адміністрації [2], а також аналізував доктринальні позиції та норми законодавчого закріплення ролі та місця громадських об'єднань у суспільно-політичному житті держави [3].

Однак, дослідження питання залучення досвіду міжнародного нормативно-правового регулювання відносин громадського контролю за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації у законодавство нашої держави та уніфікація останнього до міжнародних стандартів соціально-політичного буття залишається актуальним та потребує подальшого дослідження.

Мета даного дослідження полягає у частковому вирішенні питань загальної проблематики ролі, місця та впливу існуючих заходів громадського контролю на відносини публічного адміністрування, а також визначення елементів міжнародного досвіду нормативно-правового регулювання досліджуваних відносин для забезпечення ефективного співіснування інститутів громадянського суспільства та державної влади.

Викладення основного матеріалу. В умовах співпраці України із США, Канадою, Швецією, Норвегією, країнами Європейського співтовариства та рядом інших країн та міжнародних неурядових організацій стосовно приборкання ворожої воєнної агресії, а також при забезпеченні інтенсифікації довоєнного співробітництва між Україною та країнами Європи щодо діяльності на усіх рівнях, спрямованих на розвиток реформ в Україні, підвищується необхідність участі представників громадянського суспільства у процесах державного будівництва. Адже, на нашу думку, важливу роль у здійсненні такого будівництва відіграють громадські організації, реалізуючи закріплене Конституцією України [4] та

іншими нормативно-правовими актами [5; 6] право на участь в управлінні справами держави.

До переліку прав представників громадськості на участь в управлінні державними справами відноситься і право громадського контролю за діяльністю публічної адміністрації. А. Неугодніков зазначений вид контролю визначає як «діяльність громадськості (окремих приватних осіб та/або громадських об'єднань), яка має на меті перевірку або спостереження у сфері публічного адміністрування, тобто забезпечення публічного інтересу» [7, с. 29].

Розглянемо особливості формування міжнародною спільнотою відносин забезпечення публічного інтересу за міжнародними нормативно-правовими актами у хронологічному порядку за період зі середини минулого століття до нашого часу. У першу чергу, звернемо увагу на Загальну декларацію прав людини 1948 року [8], яка гарантує кожній людині право на:

- 1) свободу власних переконань і на вільне їх виявлення – охоплює свободу безперешкодно дотримуватися власних переконань та свободу шукати, отримувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими доступними засобами і незалежно від державних кордонів (ст. 19);
- 2) свободу мирних зібрань і асоціацій (ст. 20);
- 3) участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників (ст. 21) тощо [8].

Започаткована у новий період розвитку міжнародних суспільно-політичних відносин (після завершення Другої світової війни) міжнародна нормативно-правова база прав і свобод кожного громадянина на участь в управлінських відносинах у межах своєї країни, знайшла продовження та більш широке і детальне трактування у:

- Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, прийнятій Радою Європи у 1950 році, яка є окремим блоком міжнародно-

правових стандартів контролю громадянського суспільства за діями публічної адміністрації, зокрема гарантує «право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів» (п.1, стаття 11) [9].

- Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 року, який декларує право людини на вільне вираження своїх поглядів та зазначає, що «всі народи мають право на самовизначення. На підставі цього права вони вільно встановлюють свій політичний статус і вільно забезпечують свій економічний, соціальний і культурний розвиток (п.1, стаття 1). Також тлумачиться у цьому пакті таке право як «свобода шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір» (стаття 19) [10].

- Європейській соціальній хартії, згідно з якою у 1996 році встановлено право працівників і роботодавців створювати місцеві, національні або міжнародні організації для захисту своїх економічних і соціальних інтересів та вступати у такі організації [11].

На наше переконання, прийняття у 1998 році Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступі до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція) [12] ознаменувала собою новий етап участі уповноважених представників громадянського суспільства передових європейських країн до здійснення процедур публічного адміністрування.

Здійснений детальний аналіз Орхуської Конвенції дає підстави зазначити, що нею започатковано встановлення засад участі громадськості у:

- прийнятті рішень щодо конкретних видів діяльності (ст. 6);

- вирішенні питань щодо розроблення планів, програм і політичних документів, пов'язаних з навколишнім середовищем (ст. 7);
- підготовці нормативних актів виконавчої влади і (або) загальнообов'язкових юридичних актів (ст. 8) [12].

Необхідним видається звернення уваги також на Додаток 1 «Основні принципи політики демократичної участі на місцевому рівні» Рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи про участь громадян у місцевому публічному житті від 2001 р., яким пропонується, на нашу думку, два напрями відносин державно-приватного партнерства.

По перше, обов'язково сприяти суб'єктам публічної адміністрації у забезпеченні громадської активності населення шляхом:

- гарантування громадянам право доступу до чіткої, вичерпної інформації про різноманітні справи, що стосуються їхніх місцевих громад, і право висловлюватися про найважливіші рішення, що впливають на їхнє майбутнє;
- сприяти культурі демократичної участі;
- заохочувати громадян брати на себе відповідальність і робити внесок у життя своїх громад.

По друге, активізувати громадян до управлінської та контрольної участі за діяльністю публічної адміністрації шляхом:

- приділення більше уваги зв'язкам між органами державної влади і громадянами й заохочувати місцевих лідерів робити наголос на участі громадян та уважно ставитися до їхніх вимог і очікувань з метою забезпечити належну відповідь на потреби, які вони (громадяни) висловлюють;
- вироблення загальних підходів до питання участі громадян, зважаючи як на механізм представницької демократії, так і на форми прямої участі в ухваленні рішень та в управлінні місцевими справами [13].

Аналіз зазначених вище рекомендацій, дає підстави констатувати факт надзвичайної важливості для розвитку відносин контрольної громадської діяльності у кожній демократичній країні факту нормативно-правового закріплення умов для діяльності громадських об'єднань як важливих партнерів органів державної виконавчої влади, а також як рушійної сили в розвитку, підтримці й практичному впровадженні демократичної участі.

Наступним кроком у процесі вироблення міжнародних стандартів участі громадянськості в публічному адмініструванні стало прийняття у 2017 р. Комітетом міністрів Ради Європи Керівних принципів щодо громадської участі у процесі прийняття політичних рішень шляхом «посилення та сприяння участі окремих громадян, НУО та громадянського суспільства в цілому в прийнятті політичних рішень» (Розділ 1. Мета) [14].

Цей міжнародний документ у розділі V «Типи загальної участі» виокремлює загальні принципи участі інститутів громадянського суспільства у публічному адмініструванні. При цьому, така участь може мати різні форми, зокрема: 1) надання інформації; 2) консультування; 3) діалог; 4) активне залучення. Щодо останньої форми участі, то у Керівних принципах визначено «доречними на різних етапах процесу прийняття рішень можуть бути різні види партнерства за участю органів влади, НУО та представників громадянського суспільства. До них можуть належати партнерські відносини, пов'язані з виконанням рішень» (п. 29) [14].

Розглядається також у Керівних принципах інша активна безпосередня участь у прийнятті рішень у царині державного управління, а також місцевого самоврядування як місцевої управлінської діяльності територіальних громад. Станом на теперішній час актуалізується підвищення ролі громадян у здійсненні моніторингу звітності суб'єктів публічної адміністрації, включаючи можливість прийняття рішень з врахуванням поглядів максимальної великої кількості громадян.

Розглянувши основні засади міжнародно-правового регулювання відносин участі громадян як суб'єктів контрольної діяльності у процесі реалізації громадського контролю за діяльністю публічної адміністрації, розглянемо національні законодавчі надбання щодо запровадження контролю за урядуванням в Україні.

Доцільно звернути увагу на Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI., який визначає, що громадське об'єднання:

1) є добровільним об'єднанням фізичних та або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних екологічних та інших інтересів (п.1 стаття 1);

2) може брати участь у роботі консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, що утворюються органами публічної адміністрації для проведення консультацій та підготовки рекомендацій (п. 5, стаття 21) тощо. [15].

Схвалена у 2016 році Кабінетом Міністрів України Стратегія реформування державного управління до 2020 року, дію якої у 2018 році КМУ продовжив до 2021 року, містила мету – реформування державного управління шляхом вдосконалення його системи і відповідно підвищення рівня конкурентоспроможності країни, а результатом його реалізації повинна стати більш ефективна та підзвітна громадянам система державного управління, яка працює в інтересах суспільства, забезпечує сталий розвиток країни та надає якісні послуги. Реалізація даної мети містила наступні напрями впровадження контрольних функцій представниками громадянського суспільства: 1) забезпечення ефективних засобів правового захисту у сфері доступу до інформації для громадян; 2) прийняття і реалізація Закону про загальну адміністративну процедуру; 3)

вдосконалення послуг для громадян, включаючи електронне урядування [16].

Проведені дослідження зазначених вище вітчизняних нормативно-правових актів, що регулюють відносин діяльності громадських об'єднань, дають підстави до узагальнення інформації про відсутність наразі в Україні законодавчо закріпленого механізму здійснення громадського контролю за діяльністю публічної адміністрації.

Виходячи із зазначеного стану справ, з метою пошуку виходу із ситуації, автором даної статті також звернута увага на зареєстровані у ВРУ депутатські законодавчі ініціативи (проекти законів) та встановлено, що засади участі громадськості у контрольних заходах за діяльністю публічної адміністрації знайшли частково відображення у проектах законів України «Про громадський контроль», внесених на розгляд Верховної Ради України народним депутатом України (Тігіпком С. Л. – 2014 рік [17]; Королевська Н.Ю. – 2015 рік) [18], а також «Про правові та організаційні засади громадського контролю та громадського діалогу в Україні» (Третякова Г.М. – 2021 [19]).

У відповідно до позицій народних депутатів, запропоновані ними проекти законів повинні визначати правові та організаційні засади реалізації права громадян на участь в управлінні державними справами, гарантованого Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлює єдині принципи та процедури здійснення громадського контролю з метою відновлення довіри до держави та майбутнього розвитку суспільства [17–19], а також а також встановлює механізм здійснення громадського діалогу в Україні [19].

Здійснюючи наукові узагальнення щодо способу формування основних засад нормативно-правового регулювання відносин громадського контролю за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації на

сучасному етапі, доцільним є запозичення досвіду міжнародного регулювання подібного типу відносин. Проте, виникає питання про доцільність трансформації прийнятого у 2013 році Закону України «Про громадські об'єднання» є загальним законом з питань «реалізації права на свободу об'єднання, порядок утворення, реєстрації, діяльності та припинення громадських об'єднань» [15], чи прийняття нового нормативно-правового акту.

На нашу думку, обидва проекти законів «Про громадський контроль» (2014 та 2015 років) не достатньо містить положення подібні до тих, що регулюються національним законодавством країн-членів Європейського Союзу та відображають прагнення до реалізації міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції. Тому, з метою прискорення процесу формування нормативно-правової бази щодо можливості здійснення громадського контролю за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації, нами вважається за можливим підтримання Проекту Закону України від 30.04.2021 року № 5458 «Про правові та організаційні засади громадського контролю та громадського діалогу в Україні» [19].

Проте, доцільним є внесення доповнень:

- до статті стаття 4. Принципи громадського контролю та громадського діалогу в Україні» (п.15–17) щодо участі інститутів громадського суспільства у публічному адмініструванні за принципами: 15) надання та допуску до міжнародної інформації; 16) забезпечення міжнародного консультування та діалогу із подібними закордонними громадськими структурами; 17) залучення міжнародних громадських експертів та інститутів громадянського суспільства до вирішення пить вітчизняного громадського контролю за діяльністю публічної адміністрації;

- до статті 12. «Міжнародне співробітництво у сфері громадського контролю», шляхом доповнення повноважень суб'єктів громадського контролю (п. 1). Поряд із вступом до міжнародних неурядових організацій, підтримкою прямих міжнародних контактів та зав'язків, укладанням відповідних угод у галузі громадського контролю, взятті участі у здійсненні заходів тощо; закріпити право на: 1) прийняття рішень щодо конкретних видів діяльності у конкретних сферах міжнародного співробітництва (якщо це не суперечать міжнародним зобов'язанням України); 2) вирішенні питань щодо розроблення планів, програм і політичних документів, пов'язаних з будь-яким видом міжнародного співробітництва; 3) здійснення міжнародного громадського обговорення та експертизи пропонованих громадськістю нормативних актів для виконавчої влади чи загальнообов'язкових юридичних актів.

Висновки. Таким чином, всесвітні та регіональні (європейські) стандарти громадянського контролю за суб'єктами публічної адміністрації складають систему норм, які охоплюють найважливіші аспекти громадської контрольної участі та міжнародного співробітництва у царині досягнення високого рівня забезпечення демократичних свобод в усіх країнах. Міжнародна нормативно-правова база досліджуваних відносин не є сталою. Вона постійно розвивається з розвитком міжнародних суспільно-політичних відносин та підкріплюється практикою громадської ініціативності та активності у зарубіжних країнах. На шляху впровадження міжнародних та європейських стандартів громадського контролю за діяльністю публічної адміністрації, Україною повинні (навіть в умовах оголошеного правового режиму воєнного стану) здійснюються поступальні кроки щодо реформування за найкращими світовими практиками нормативно-правової бази та моделі державного управління.

Література

1. Національна Стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки: затверджена Указом Президента України від 26.02.2016 №68/2016. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016#Text>
2. Мушенко В.В., Ніколаєва Л.В. Принципи здійснення громадського контролю за діяльністю публічної адміністрації в законодавстві України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки»*. 2022. №9. С. 15–21.
3. Мушенко В.В. Громадські об'єднання у системі правового регулювання суспільно-політичних відносин. *Право і суспільство*. 2022. №5. С. 170–175.
4. Конституція України: Основний Закон від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>
5. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1.
6. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF#Text>
7. Неугодніков А. О. Громадський контроль за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації: наближення до міжнародних стандартів. *LEX PORTUS*. 2019. № 6 (20). С. 28–40.
8. Загальна декларація прав людини. 1948. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 89.
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. 1950 (Рада Європи). Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004

10. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Док. ООН A/RES/2200 A (XXI) від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.
11. Європейська соціальна хартія. (переглянута 03.05.1996). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text
12. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступі до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція), 1998 (Організація Об'єднаних Націй). *Офіційний вісник України*. 2010. № 33. Ст. 12.
13. Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи про участь громадян у місцевому публічному житті. Res (2001) 19. Ухвалено Комітетом міністрів на 776-му засіданні заступників міністрів від 6 грудня 2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_739#Text
14. Керівні принципи щодо громадської участі у процесі прийняття політичних рішень. Комітет міністрів Ради Європи. CM (2017) 83-final від 27.09.2017. URL: <https://rm.coe.int/guidelines-on-civil-participation-in-political-decision-making/168076e135>
15. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1.
16. Стратегія реформування державного Управління до 2020 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1102-р). URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reform%20office/01_strategy_ukr.pdf
17. Про громадський контроль: Проект Закону України від 14.04.2014 № 4697 (Тігіпко С.Л.). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50646

18. Про громадський контроль, Проект Закону України від 13.05.2015 № 2737-1. (Королевська Н.Ю.). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH2411AA>
19. Про правові та організаційні засади громадського контролю та громадського діалогу в Україні: Проект Закону України від 30.04.2021 № 5458. (Третякова Г.М.). URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc_4_1?pf3511=71831

References

1. Natsionalna Stratehiia sprianniia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini na 2016–2020 roky: zatverdzhena Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 26.02.2016 №68/2016. Pro sprianniia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016#Text>
2. Mushenok V.V., Nikolaieva L.V. Pryntsypy zdiisnennia hromadskoho kontroliu za diialnistiu publichnoi administratsii v zakonodavstvi Ukrainy. Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka». Seriia: «Iurydychni nauky». 2022. №9. S. 15–21.
3. Mushenok V.V. Hromadski obiednannia u systemi pravovoho rehuliuвання suspilno-politychnykh vidnosyn. Pravo i suspilstvo. 2022. №5. S. 170–175.
4. Konstytutsiia Ukrainy: Osnovnyi Zakon vid 28.06.1996. № 254k/96-VR. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>
5. Pro hromadski obiednannia: Zakon Ukrainy vid 22.03.2012 № 4572-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2013. № 1. St. 1.
6. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na period do 2020 roku: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 06.08.2014 № 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF#Text>

7. Neuhodnikov A. O. Hromadskyi kontrol za diialnistiu subiektiv publichnoi administratsii: nablyzhennia do mizhnarodnykh standartiv. LEX PORTUS. 2019. № 6 (20). S. 28–40.
8. Zahalna deklaratsiia prav liudyny. 1948. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2008. № 93. St. 89.
9. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod. 1950 (Rada Yevropy). Ofitsiinyi veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
10. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava. Dok. OON A/RES/2200 A (XXI) vid 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.
11. Ievropeiska sotsialna khartiia. (perehliannya 03.05.1996). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text
12. Konventsiiia pro dostup do informatsii, uchast hromadskosti v protsesi pryiniattia rishen ta dostupi do pravosudiva z pytan, shcho stosuutsia dovkilnia (Orkuska konventsiiia), 1998 (Orhanizatsiia Obiednanykh Natsii). Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2010. № 33. St. 12.
13. Rekomendatsii Komitetu Ministriv Rady Yevropy pro uchast hromadian u mistsevomu publichnomu zhytti. Rec (2001) 19. Ukhvaleno Komitetom ministriv na 776-mu zasidanni zastupnykiv ministriv vid 6 hrudnia 2001 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_739#Text
14. Kerivni pryntsyipy shchodo hromadskoi uchasti u protsesi pryiniattia politychnykh rishen. Komitet ministriv Rady Yevropy. SM (2017) 83-final vid 27.09.2017. URL: <https://rm.coe.int/guidelines-on-civil-participation-in-political-decision-making/168076e135>
15. Pro hromadski obiednannia: Zakon Ukrainy vid 22.03.2012 № 4572-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2013. № 1. St. 1.
16. Stratehiia reformuvannia derzhavnoho Upravlinnia do 2020 roku. Skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 chervnia

- 2016 r. № 474 (v redaktsii rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 hrudnia 2018 r. № 1102-r). URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reform%20office/01_strategy_ukr.pdf
17. Pro hromadskyi kontrol: Proekt Zakonu Ukrainy vid 14.04.2014 № 4697 (Tihipko S.L.). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc_4_1?pf3511=50646
18. Pro hromadskyi kontrol, Proekt Zakonu Ukrainy vid 13.05.2015 № 2737-1. (Korolevska N.Iu.). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH2411AA>
19. Pro pravovi ta orhanizatsiini zasady hromadskoho kontroliu ta hromadskoho dialohu v Ukraini: Proekt Zakonu Ukrainy vid 30.04.2021 № 5458. (Tretiakova H.M.). URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc_4_1?pf3511=71831